

Editorial

En complir-se aquest 2013 el cent trentè aniversari del naixement i el seixantè de la mort d'Enric Moles i Ormella, la REVISTA DE LA SOCIETAT CATALANA DE QUÍMICA s'afegeix als actes commemoratius amb l'article de Joaquim Sales Cabré i Agustí Nieto-Galan: «Enric Moles i Ormella (1883-1953): un gran científic i un gran desconegut», on es recullen a grans trets els aspectes biogràfics més destacats de qui va ser un químic de reconegut prestigi internacional, vicepresident de la Unió Internacional de Química Pura i Aplicada (IUPAC) i una autoritat indiscutible en la determinació de pesos atòmics.

Malgrat haver introduït la química física en els estudis de química i haver estat l'ànima de diferents laboratoris i instituts que després s'integrarien en el que avui coneixem com a Consell Superior d'Investigacions Científiques (CSIC), l'esclat de la Guerra Civil i la posterior dictadura van provocar la seva expulsió de la càtedra, la condemna a trenta anys de presó i el que és més dramàtic: la seva completa marginació del món científic.

Per al lector que vulgui conèixer més detalls de la vida i obra d'Enric Moles recomanem la lectura del setè volum de la col·lecció «Clàssics de la Química», editat per la Societat Catalana de Química amb el suport de la Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica.

Tot seguit trobareu l'article «El grafè», de Josep Castells Guardiola, un resum comentat del seu discurs inaugural del curs 2012-2013 a la Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona. Llegint aquest article, de ben segur que els qui van tenir la sort de conèixer Josep Castells en actiu recordaran el seu estil docent, propi de qui ha estat i és un mestre. Els qui no el van conèixer trobaran una lliçó magistral (mai més ben dit) sobre un tema ben actual d'un catedràtic a qui els anys no han jubilat.

El tercer article ens arriba de mans dels professors Josep Font, Ramon Alibés, Félix Busqué i Jean Didier Maréchal, del Departament de Química de la Universitat Autònoma de Barcelona, amb el suggeridor títol «A la recerca de nous fàrmacs: el cas d'alguns antiretrovirals». Hi trobareu una breu història de les principals fites de la terapèutica química i un exemple de l'ús de la química computacional a la recerca de noves petites molècules antiretrovirals.

Dins la mateixa línia tenim la sort de comptar amb la transcripció feta per Warren R. J. D. Galloway de la conferència que el professor David R. Spring, del Departament de Química de la Universitat de Cambridge, va impartir el 21 de gener de 2013, dins la divuitena edició de la Conferència Fèlix Serrato, titulada «Progress towards the development of a new strategy for the highly stereoselective synthesis of alkene-containing macrocyclic ring systems by organocuprate oxidation». Esperem que la gaudiu.

Tot seguit trobareu l'article d'Elisabet Duñach, de l'Institut de Química de Niça, «Funcionalització catalítica d'olefines mitjançant superàcids de Lewis», on descriu diverses reaccions de formació d'enllaços carboni-carboni, carboni-oxigen i carboni-sofre en olefines no conjugades emprant com a catalitzadors superàcids de Lewis.

Una activitat també pròpia de la Societat Catalana de Química és la Conferència Enric Casassas (fins ara Memorial Enric Casassas). La dotzena edició, celebrada l'11 de desembre de 2012 a la Universitat Politècnica de Catalunya (Barcelona Tech UPC), va estar dedicada a «Química analítica i fotònica avançada». D'aquesta edició us fem a mans dues de les conferències.

La primera, «ALBA. Synchrotron light source», ens arriba de Miguel Á. G. Aranda, de CELLS-ALBA, i ens fa una detallada descripció del sincrotró ALBA i les seves possibilitats actuals com a font d'electrons, amb velocitats properes a la de la llum, que emeten radiació electromagnètica de gran intensitat, a longituds d'ona que van des de l'ultraviolat fins als raigs X. Inclou també les possibilitats previstes en un futur proper.

L'article següent transcriu la conferència impartida per Laura Aldave, de l'Institute for Transuranium Elements, Joint Research Centre de la Comissió Europea, i porta per títol «Determination of traces of radionuclides by hyphenated techniques coupled to inductively coupled plasma mass spectrometry (ICP-MS)», on es fa una revisió dels aspectes més actuals relatius a la determinació de traces de radionúclids en el medi ambient i la separació d'actínids i altres productes de fissió en mostres irradiades emprant tècniques acoblades a l'espectrometria de masses i plasma induït per alta freqüència.

El setè article, «Biologia química: la química com a eina en estudis biològics», elaborat per Gemma Triola, del Departament

de Química Biomèdica de l'Institut de Química Avançada de Catalunya (IQAC, CSIC), ens presenta un àmbit «de frontera» on la química s'integra dins un camp multidisciplinari com és l'estudi de les bases moleculars que regulen els processos biològics en condicions tant normals com patològiques i les possibilitats de modular l'activitat i les interaccions de les proteïnes.

Tot seguit trobareu dos reportatges de la nova secció «Químics catalans al món», amb la qual pretenem donar a conèixer aquells químics catalans que exerceixen la seva professió (sigui docent, investigadora, etc.) a l'estranger. Pensem que, si bé ells són ambaixadors del nostre país, és també important que el país conegui la tasca que han fet o actualment fan.

Aquesta primera vegada us presentem la doctora Elisabet Duñach i Masjoan, directora del laboratori de l'Institut de Química de Niça i directora de recerca del Centre National de la Recherche Scientifique (CNRS), i el doctor Joan Genescà i Llongueras, professor, amb un llarg historial, de la Universitat Nacional Autònoma de Mèxic (UNAM). En cada cas trobareu una breu descripció de la seva trajectòria professional o de les activitats que desenvolupen.

Finalment, i com sembla ja una tradició, el treball que tanca el present número ens arriba del Departament de Química Inorgànica de la Universitat de Barcelona, de mans del professor Santiago Álvarez, i es tracta del vuitè article de la seva sèrie «El bagul dels llibres». En aquest nou article, el professor Álvarez analitza de manera amena els catecismes de química i seguint l'estil propi dels catecismes ens mostra, d'una manera

no exempta d'humor, com aquest recurs literari no és exclusiu de l'àmbit religiós, sinó que també s'ha fet servir en altres camps i, en concret, en el de la química.

Aquest número també inclou una breu ressenya de dues activitats destacades en la línia de la internacionalització i la visibilitat de la Societat Catalana de Química. Fa referència a dos congressos internacionals celebrats a Barcelona sota els auspicis de l'Associació Europea de Química i Ciències Moleculars (EuCheMS) en l'organització dels quals han participat la Societat Catalana de Química i els seus membres. Són la 5th European Conference in Chemistry for Life Sciences (5th ECCLS) i la 14th EuCheMS International Conference on Chemistry and the Environment (ICCE 2013).

Aquest editorial no pot finalitzar sense convidar-vos, un cop més, a la participació en la nostra REVISTA DE LA SOCIETAT CATALANA DE QUÍMICA. Aquesta publicació, dins les seves possibilitats, està al servei de totes aquelles persones del nostre país que treballen o s'interessen per la química des de qualsevol àmbit (acadèmic, industrial o d'altres), a les quals volem donar servei. No dubteu a contactar amb nosaltres (rscq@iec.cat) per enviar treballs per publicar o per formular qualsevol dubte o suggeriment, que rebrem amb molt de gust. Fins aviat.

Els editors,

Anna Roglans i Ribas
Universitat de Girona
anna.roglans@udg.edu

Xavier Tomàs i Morer
Institut Químic de Sarrià
Universitat Ramon Llull
xavier.tomas@iqs.edu